

ПРОГНОЗНИ ИЗМЕНЕНИЯ В СТРУКТУРАТА НА ИКОНОМИЧЕСКИ АКТИВНОТО НАСЕЛЕНИЕ ПО ОБРАЗОВАТЕЛНО РАВНИЩЕ В БЪЛГАРИЯ ДО 2021 г.

Адриана Христова

*Институт за изследване на населението и човека при БАН,
Департамент Демография*

addrianadebi@abv.bg

Резюме: *В условията на дългосрочно и значително намаление на икономически активното население на България все по-голяма значимост придобива динамиката в образователната му структура.*

В статията се представят основните резултати от прогнозата за развитието на икономически активното население по образователно равнище в България до 2021 г.

За разработване на прогнозата е използван демографски сценарий на НСИ за България за периода до 2060 г. (реалистичен вариант), тъй като в страната няма публикувана средносрочна демографска прогноза до 2021 г. или официална дългосрочна демографска прогноза. Също така няма и публикувана прогноза за изменение на населението по образователно равнище за интересувания ни период.

Коефициентите на икономическа активност са прогнозираны за четири категории по образование – високо, завършили средноспециално и средногимназиално образование, нискообразовани и необразовани.

Хипотезите са построени въз основа на направени изводи за периода 1985–2012 г., като по-специално внимание е обърнато на последните осем години, а именно периода 2005–2012 г.

Началната информация за икономическа активност по пол, възрастови групи и образователни категории е изчислена по данните от публикациите на НСИ от преброяванията на населението у нас през 1985, 1992, 2001 и 2011 г., както и годишните данни от наблюдението „Заетост и безработица“ за периода от 2001 до 2012 г.

Ключови думи: моделиране на икономическа активност; прогноза по образование; икономически активно население

Съвременното сложно и динамично общество е изправено пред един универсален проблем – проблема за човешкия труд като основен икономически фактор, като главно средство за постигане на стабилност и на социална сигурност на индивидите и като основен критерий за определяне на мястото на човека в обществото. Проблемът е още по-актуален за България, която през последните две десетилетия навлезе в период на извършване на уникален по същността си преход на социално-икономически, правни и други трансформации на цялото общество. В тези условия става все по-важно търсенето на отговори на въпроса за възпроизводството на икономически активното население и основните му характеристики, както и за изграждането и развитието на българския модел на икономическа активност, заетост, социална сигурност и стабилност на социално-икономическото развитие на страната в бъдеще.

България е изправена пред един сериозен, многоаспектен, мащабен и дълбочаващ се във времето проблем в областта на възпроизводството на икономически активното население. От една страна, след 1990 г. се регистрира значително и постъпателно намаление на размера на икономически активното население в страната, съчетано с разрастване и поддържане на високо равнище на безработица. От друга страна, се наблюдават големи изменения в равнището и динамиката на качествените характеристики на икономически активното население и по-специално според образователната му структура.

Въпреки значителните изменения в характеристиките на икономически активното население в България през периода на преход към пазарна икономика, и независимо от изключителната важност на измененията в разпределението на икономически активното население по равнище на образование, у нас няма дългосрочен емпиричен анализ и публикувана прогноза за развитието на тази основна качествена характеристика на икономически активното население и на населението като цяло нито от Министерство на образованието, нито от НСИ, нито от друга държавна институция или частна научна организация¹. В някои европейски и други страни обаче такива прогнози се разработват и публикуват от централните статистически органи на страната (вж.: Office for National Statistics, UK. Labour force projection 2006-2020; Statistical Bureau of Australia. Labour force projection 1999-2016; Ireland's Central Statistics. Labour force projection 2007; Statistiques canadienne. Projections de la population active au Canada, 2006-2031; Three scenarios of population, households, education and

¹ Дългосрочна прогноза за потенциално активното население не е разработвана през последните две десетилетия. Публикувана е краткосрочна прогноза за заетите (Гоев, В. „Статистическо моделиране на динамиката на броя на заетите лица в България за периода 1989–1996 г. и прогноза до 1998 г.“ Алтернативи, 1997, кн. 7), както и средносрочна прогноза за потенциално активното население за периода 1995–2005 г. (Борисова, К. Потенциално активно население на България. Прогнозиране на предлагането на труд. (студия) Във: Труд, заетост и безработица. Жените на пазара на труда. Под ред. на проф. К. Владимирова. София, „Стопанство“, 2000). През 2011 г. бяха публикувани два сценария за развитие на работната сила у нас до 2030 г. (Борисова, К., С. Моралийска-Николова. (2011) Режимът на възпроизводство на населението в България и отражението му върху предлагането на работна сила (2005–2030 г.). С., АИ „Проф. М. Дринов“).